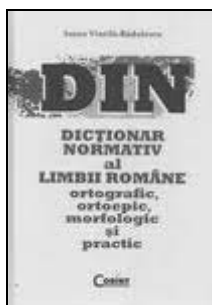

Ioana Vintilă-Rădulescu, *Dicționar normativ al limbii române ortografic, ortoepic, morfologic și practic*, București, Corint, 2009

Gina Necula

Apărută la patru ani după lansarea *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, realizat de un grup de cercetători de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti” al Academiei Române, București, cartea Ioanei Vintilă-Rădulescu, *Dicționar normativ al limbii române ortografic, ortoepic, morfologic și practic*, vine în completarea celei dintâi cu detalii normative și practice, menite să clarifice o serie de aspecte pe care autoarea, din poziția de coordonator al dicționarului academic, le-a considerat utile pentru uzul corect al limbii române. Astfel, descoperim un dicționar atipic care merge pe linia DOOM 2, dar propune o organizare diferită apelând la inserarea de casete ce cuprind corecții sau dezvoltări ale unor aspecte pe care DOOM 2 nu le aprofundează. O astfel de structură dezvăluie o carte cu caracter normativ în care se îmbină mai multe componente, chiar mai multe decât în DOOM: componenta ortografică (cu explicarea modalităților de despărțire la capăt de rând), o componentă ortoepică (unde se insistă asupra variantelor de pronunțare), o componentă semantică (cu succinte indicații, pentru a identifica corect omografele, paronimele etc.), o componentă stilistică (precizând statutul cuvintelor, precum și limba de origine), o componentă gramaticală (cu notarea riguroasă și

consecventă a formelor flexionare), o componentă corectivă (atrăgându-se atenția prin **nu** asupra unor posibile greșeli) și una practică (tabele, inserturi plasate la locul alfabetice al termenului în cauză, referiri la legislația și la standardele cu incidență asupra unor aspecte legate de scriere, soluții pentru scrisul la calculator), dar și indicații de context, abrevieri și simboluri.

De remarcat este și faptul că DIN include casete în care apar informații referitoare la valorile fonetice ale literelor, precum și utilizările speciale, din limba curentă.

Ex.

A

majuscula servește și ca ► **abreviere/simbol**, printre altele pentru desemnarea diferitor ► **formate** de hârtie: **AO** (1.582x2.370 cm) – **A 10** (26x37 mm)

În scrierea limbii române, **a**

- este și **literă-suport** pentru două semne ► **diacritice**, împreună cu care notează alte sunete: â, â [ă, î];
- participă la notarea ► **diftongilor** [a, ia, oa, ua, ai, au] prin ea, ia/ea, oa,ua, ai, au și a ► **triftongilor** [eai, eau, eoa, iai, iau, ioa, oai] prin *eai, eau, eoa, iai, iau, ioa, oai*; unele din aceste secvențe notează uneori vocalele în hiat: **oa/ie**.

Varianta @

[a rond/coadă de maimuță] pentru engl. at “la,, se folosește la adresele electronice

aa

- pronunțat [a a] se întâlnește în:
- **derivate cu prefixe** sau **compusele** cu prefixe / elemente de compunere terminate în **a** de la teme începând cu **a**: *contraatac, paraaldehidă, supraabundent, a supraalimenta, ultraalglomerat*;
- rădăcina unor cuvinte (rar): **aalerian**;
- interjecții: **aa** (și aaa);
- redarea unor enunțuri exclamative sau interrogative (accidental): *Daa?* *Gaata?* *Taare!* (în care se ajunge și până la patru **a**);
- pronunțat [a] apare foarte rar, în unele nume proprii românești și străine: *Aachen, Aaron, Isaac, Varlaam*.

În unele împrumuturi neadaptate și nume proprii străine, **a**

- apare și cu alte valori decât în cuvintele românești: magh. [o]: Nagy, engl. [e]: flashback, player ;
- apare și cu alte semne ► **diacritice** / ► **accente** / valori decât în cuvintele românești :
- à [a] : it. omertà, pietà;
- á [a] : magh. István.

Menționăm faptul că niciun dicționar adresat publicului larg nu se oprește atât de meticulos ca acesta asupra unor aspecte atât de comune vorbitorilor.

Autoarea însăși mărturișește în introducere că, în elaborarea DIN, a urmărit calitatea, și nu cantitatea, fapt care a dus la abandonarea unor cuvinte rare care își găsesc totuși locul în DOOM2. Rațiunea eliminării unor astfel de cuvinte (ieșite din uz sau numai învechite, regionale, termeni științifici și tehnici prea specializați pentru a figura într-un dicționar general al limbii comune) „o constituie faptul că multe asemenea elemente, care formau un adevărat balast, nu pot fi normate, căci nu se poate norma astăzi pentru trecut și nici pentru diverse varietăți regionale ale limbii populare”. S-au păstrat totuși cuvinte din categoriile menționate, atunci când s-a constatat apariția lor în texte literare studiate în învățământ sau în uzul mai mult ori mai puțin curent. Remarcabil este faptul că apar în DIN cuvinte care nu au fost incluse în DOOM2. Astfel DIN înregistrează și cuvintele formate prin conversiune, ceea ce duce la îmbogățirea inventarului de cuvinte.

Rigoarea cu care a fost alcătuit dicționarul este dovedită și prin instrumentele auxiliare de care beneficiază DIN. Așadar, autoarea vine în ajutorul utilizatorului cărții sale cu o serie de anexe: *Semne și convenții grafice*, *Abrevieri*, *Semne pentru indicarea pronunțării* (cu mențiunea că, pentru a o face accesibilă unui număr cât mai mare de utilizatori, s-a recurs la un compromis între transcrierea fonetică și ortografia românească, chiar dacă redarea în acest mod a unor sunete ale altor limbi poate fi imperfectă), *Schema principalelor tipuri de articole*, *Precizări privind structura dicționarului*.

De apreciat este și faptul că autoarea include, printre aspectele discutate, problema „românei electronice” și dese referiri la aspectele ce țin de scrierea la calculator.

Toate acestea fac din *Dicționar normativ al limbii române ortografic, ortoepic, morfologic și practic* un dicționar complet și complex care îl recomandă, ca instrument de lucru și carte de referință, atât specialiștilor, cât și publicului larg.